

Тернопільська обласна рада  
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації  
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи



М.Б. Боднар

«31» серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ**  
**ГАЛУЗІ**

рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*  
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*  
спеціальність – *013 Початкова освіта*  
освітньо-професійна програма – *Початкова освіта*

Кременець – 2020

Швець О. В. Методика навчання природничої освітньої галузі : робоча програма для студентів спеціальності 013 Початкова освіта. Кременець, 2020. 26 с.

Розробник програми : Швець О. В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року.

Завідувач

кафедри:



Т. С. Фасолько

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	<i>нормативна</i>	
Модулів – 2	Спеціальність: 013 Початкова освіта	<b>Рік підготовки:</b>	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – підготувати навчальні проекти ( 1-4 клас)/ завдання на вибір із запропонованих		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин – 180/240		3-4-й	3-4-й
		<b>Лекції</b>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2/2; самостійної роботи студента – 3/3.	Освітньо-професійна програма підготовки: бакалавр	3-й: 16 год. 4-й: 18 год.	14 год
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		3-й: 18 год. 4-й: 18 год.	14 год
		<b>Лабораторні</b>	
		-	-
		<b>Самостійна робота</b>	
		3-й: 56 год. 4-й: 54 год.	212 год
		<b>Вид контролю:</b> Проміжний контроль (3-й сем), екзамен (4-й сем.)	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 38,89% : 61,11%;

для зочної форми навчання – 11,66% : 88,34%.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета:** забезпечити студентам необхідну підготовку для успішного навчання та виховання молодших школярів, в цілому, й для формування природничих знань, зокрема, а також для подальшої роботи з поглиблення та розширення природничих знань; підготовка майбутнього вчителя початкової школи викладання навчальних предметів «Природознавство», «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь).

**Завдання:** ознайомлення студентів з історію становлення і розвитку методик викладання початкового природознавства, географії, екології, народознавства, елементи яких інтегровані в сучасному курсі «Природознавство»; розкрити освітні, розвивальні та виховні цілі курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» і їхнє місце в системі початкової загальноосвітньої школи.

Курс «Методика навчання природничої освітньої галузі» спрямований на формування у студентів таких професійних *компетентностей*:

### ➤ загальні:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних, здоров'язбережувальних технологій; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності; приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 13. Навички здійснення безпечної діяльності; прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати належну якість виконуваних робіт.

➤ **спеціальні:**

ФК1. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя початкових класів.

ФК5. Здатність реалізовувати професійнопедагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища початкової школи.

ФК9. Здатність керуватися у професійно-педагогічній діяльності нормативно-правовими документами.

ФК10. Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

ФК11. Здатність провадити педагогічну діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу початкової ланки освіти в умовах Нової української школи.

ФК12. Здатність впроваджувати сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК13. Здатність трансформувати і впроваджувати передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності у галузі початкової освіти.

ФК18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

**Програмні результати навчання**

ПРН 1. Продемонструвати знання галузевого законодавства та нормативноінструктивних матеріалів у сфері початкової освіти.

ПРН 2. Продемонструвати сучасні уявлення про тенденції, закономірності розвитку методик початкової освіти у контексті реалізації концепції НУШ.

ПРН 4. Володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою, здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ПРН 5. Продемонструвати базові уявлення з дисциплін гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки майбутнього фахівця.

ПРН 6. Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі початкової освіти.

ПРН 7. Проводити педагогічну освітню діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу в умовах початкової школи, організовувати навчально-виховний процес у загальноосвітньому навчальному закладі I ступеня.

ПРН 9. Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

ПРН 10. Вміти вести педагогічну роботу; визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмного матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань.

ПРН 11. Користуватися різноманітними методами і формами навчання, ефективними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

ПРН 12. Обґрунтовувати вибір ефективних методів і прийомів для реалізації навчально-виховного процесу та завдань наукових досліджень в галузі початкової освіти.

ПРН 14. Вивчати, аналізувати та впроваджувати передовий педагогічний досвід в практику роботи загальноосвітніх закладів.

ПРН 15. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.

ПРН 16. Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

ПРН 17. Застосовувати на практиці знання щодо безпечної діяльності, зокрема, в природі, в галузі наукової організації й охорони праці; застосовувати інформаційні та комунікаційні, здоров'язбережувальні технологій в галузі початкової освіти.

ПРН 20. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи та стратегії їх урахування в процесі навчання, розвитку і виховання учнів.

ПРН 22. Продемонструвати вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ПРН 25. Прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітньо-виховного процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування.

### **3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

#### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1.** *Зміст навчального курсу «Природознавство» в початковій школі. Основні принципи, методи, прийоми і засоби навчання природознавства ознайомлює студентів із навчальною дисципліною, основними принципами, методами та засобами навчання природознавства у початковій школі. Розкривається місце природничої освітньої галузі у Державному стандарті початкової загальноосвітньої школи.*

#### **Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як навчальний курс**

Мета, предмет і завдання «Методики навчання природничої освітньої галузі» в початкових класах. Зв'язок методики з іншими науками.

Основні історичні етапи становлення методики навчання природничої освітньої галузі в початковій школі. Місце природничої освітньої галузі в Державному стандарті початкової загальноосвітньої школи.

## **Тема 2. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах. Основні принципи відбору змісту і побудови курсу «Природознавство», «Я досліджую світ»**

Сутність освітніх, розвивальних і виховних цілей природничої освітньої галузі в початковій школі.

Основні принципи відбору змісту та послідовності вивчення навчального матеріалу з природничої освітньої галузі для початкових класів.

Зміст природничої освітньої галузі в сучасній початковій школі. Компоненти змісту навчального предмета, їх втілення у предметному і процесуальному змісті природничої освітньої галузі в початковій школі.

Пропонований зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання природничої освітньої галузі Типової освітньої програми початкової освіти цикл (1-2 класи) під керівництвом Р. Б. Шияна. Зміст навчання, очікувані результати навчання природничої освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О. Я. Савченко.

## **Тема 3. Методи і прийоми навчання природничої освітньої галузі в початковій школі**

Дидактична сутність методу навчання. Класифікація методів навчання природничої освітньої галузі.

Словесні методи навчання: розповідь, бесіда. Види розповіді і бесіди. Загальні вимоги них. Критерії вибору та дидактичні цілі використання розповіді і бесіди в процесі навчання природничої освітньої галузі.



Практичні методи навчання: спостереження, дослід, практична робота, їх загальна сутність, структура і види. Критерії їх вибору і використання в процесі навчання природничої освітньої галузі. Дидактична гра та елементи народознавства в змісті природничої освітньої галузі в початковій школі. Особливості методики їх використання.

Методичні прийоми, їх класифікація та методика використання.

**Тема 4. Матеріальна база природничої освітньої галузі в початковій школі. Засоби наочності, що використовуються в процесі навчання природничої освітньої галузі та методика їх використання на уроці**

Куток живої природи, його організація та обладнання. Добір об'єктів для кутка живої природи та умови їх утримання.

Красезнавчий куточок. Дидактичні вимоги до його змісту, оформлення та використання в процесі вивчення природничої освітньої галузі.

Навчально-дослідна ділянка. Особливості планування території ділянки. Добір і розміщення рослин. Обладнання та інвентар для роботи на ділянці.

Географічний майданчик. Обладнання майданчика для початкових класів.

Освітні, розвивальні і виховні цілі, зміст, методи і форми організації діяльності (індивідуальна, групова, парами, фронтальна) молодших школярів у кутку живої природи, на географічному майданчику, на навчально-дослідній ділянці у процесі уроків, позаурочної та позакласної роботи.

Класифікація засобів наочності з природничої освітньої галузі для початкової школи, їх характеристика і методика використання на уроці. Загальні вимоги до засобів наочності, що використовуються на уроках «Я досліджую світ» (природничої освітньої галузі).

Підручники і зошити з друкованою основою із курсу «Природознавство» (4 кл.), «Я досліджую світ» (1-2,3 кл.) та їх структура. Дидактичні вимоги до методики роботи з ними під час навчання природничої освітньої галузі.

**Змістовий модуль 2.** *Методика формування природничих знань у молодших школярів розкриває особливості методичної роботи вчителя початкових класів в процесі формування природничих знань в учнів з використанням різного типу завдань під час організації різних форм роботи з природничої освітньої галузі в початковій школі.*

**Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення природничої освітньої галузі. Методика формування та розвитку природничих уявлень і понять у початковій школі**

Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення природничої освітньої галузі (курсів «Природознавство» (4 кл.) та «Я досліджую світ» ( 1-2,3 кл.). Реалізація ключових компетентностей (природничої та екологічної), які мають свою специфіку залежно від конкретної галузі, предмета, через комплекс компетенцій, вікових можливостей учнів. Змістові лінії природничої освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Форми оволодіння знаннями молодшими школярами: факти, уявлення, поняття, оцінні та методологічні знання, їх об'єктивна сутність.

Уявлення як форма засвоєння знань. Умови і методика формування природничих уявлень у молодших школярів. Поняття як форма засвоєння знань. Умови та методика формування природничих понять у молодших школярів.

**Тема 6. Використання системи пізнавальних завдань під час формування природничих знань у молодших школярів**

Пізнавальні завдання та їх класифікація. Завдання для порівняння, їх види. Завдання для класифікації, їх види. Завдання для встановлення причинно-наслідкових зв'язків, їх види. Завдання, що передбачають використання аналогії як засобу переносу способу дії, їх види. Завдання для доведення істинності суджень, їх види.

Методика використання різних типів пізнавальних завдань у процесі вивчення природничої освітньої галузі.

**Змістовий модуль 3.** *Форми організації процесу вивчення природничої освітньої галузі (курсів «Природознавство», «Я досліджую світ») в початкових класах ознайомлює студентів з особливостями роботи з дітьми в процесі організації різних форм роботи з природознавства.*

**Тема 7. Форми організації процесу навчання природничої освітньої галузі в початковій школі**

Поняття «форма організації процесу навчання». Види форм організації процесу навчання природничої освітньої галузі. Взаємозв'язки і залежності між ними.

Урок – основна форма організації навчання природничої освітньої галузі. Загальні вимоги до уроку природознавства, його макро- і мікроструктура. Типи уроків.

Комбінований урок. Макроструктура уроку, її варіативність.

Предметний урок. Макроструктура уроку, її варіативність. Закономірності в методиці підготовки і проведення предметного уроку.

Урок-екскурсія, його значення в процесі навчання освітньої галузі «Природознавство». Загальні вимоги до методики підготовки і проведення уроку-екскурсії. Класифікація уроків-еккурсій. Макроструктура кожного виду уроку-екскурсії.

Узагальнюючий урок, його макроструктура. Особливості методики підготовки і проведення.

Позаурочна робота. Цілі та зміст позаурочної роботи, її види. Особливості методики проведення позаурочної роботи.

Позакласна робота, її дидактичні цілі. Зміст позакласної роботи. Принципи залучення учнів до позакласної роботи з природничої освітньої галузі.

Індивідуальна позакласна робота. Особливості змісту та методики її організації.

Групова позакласна робота з природничої освітньої галузі. Дидактична структура заняття гуртка, її варіативність. Методика організації діяльності учнів у гуртку.

Масова позакласна робота. Види масової позакласної роботи з природничої освітньої галузі, особливості методики їх підготовки й проведення.

### **Тема 8. Методика проведення основних макроетапів уроку**

#### **«Природознавство», «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь)**

Методика підготовки і проведення макроетапів уроку «Природознавство», «Я досліджую світ»: організації класу до уроку; підсумків спостережень за змінами в природі; перевірки домашнього завдання; актуалізації знань учнів; вивчення нового матеріалу; закріплення засвоєних знань, умінь, навичок учнів; підсумку уроку; задавання домашнього завдання.

### **Тема 9. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів із природничої освітньої галузі**

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів із курсу «Природознавство», «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь). Обов'язкові та очікувані результати навчання природничої освітньої галузі Типової освітньої програми початкової освіти цикл (1-2 класи) під керівництвом Р. Б. Шияна. Очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» Типової освітньої програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О. Я. Савченко.

Рівні навчальних досягнень учнів із курсів «Природознавство», «Я досліджую світ» (природничої освітньої галузі), їх характеристика, норми оцінок. Особливості оцінювання учнів 1-2 класів та 3-4 кл. Сучасні підходи до оцінювання знань учнів з природничої освітньої галузі в початковій школі.

## **4. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових	Кількість годин
-----------------	-----------------

модулів і тем	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла	ін	с.р		л	п	ла	ін	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1</b>												
<b><i>Змістовий модуль 1. Зміст природничої освітньої галузі в початковій школі. Основні принципи, методи, прийоми і засоби навчання природничій освітній галузі</i></b>												
Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як навчального курсу	8	2	2	-	-	4	19	1	1	-	-	17
Тема 2. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах. Основні принципи відбору змісту і побудови курсу «Природознавство», «Я досліджую світ»	28	4	4	-	-	20	34	3	3	-	-	28
Тема 3. Методи і прийоми навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	10	2	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Тема 4. Матеріальна база освітньої галузі «Природознавство» ат «Я досліджую світ» (природнича	28	6	6	-	-	16	70	3	3	-	-	64

освітня галузь) для початкової школи. Засоби наочності, що використовуються в процесі навчання природничої освітньої галузі, та методика їх використання на уроці												
<b><i>Змістовий модуль 2. Методика формування природничих знань у молодших школярів</i></b>												
Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення природничої освітньої галузі. Методика формування та розвитку природничих уявлень і понять у початковій школі.	16	4	4	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 6. Використання системи пізнавальних завдань у процесі формування природничих знань	8	2	2	-	-	4	14	1	1	-	-	12
<b><i>Змістовий модуль 3. Форми організації процесу вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ» в початкових класах</i></b>												
Тема 7. Форми організації процесу навчання природничої	36	6	6	-	-	24	40	2	2	-	-	36

освітньої галузі у початковій школі.												
Тема 8. Методика проведення основних макроетапів уроку «Природознавство», «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь)	26	4	6	-	-	16	22	1	1	-	-	20
Тема 9. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів із природничої освітньої галузі	20	4	4	-	-	12	16	1	1	-	-	14
<b>Усього годин</b>	<b>180</b>	<b>34</b>	<b>36</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>110</b>	<b>240</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>212</b>

### 5. Теми семінарських та практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)	Кількість годин (з.ф.)
1	Аналіз змісту навчального матеріалу з природничої освітньої галузі, що вивчається в 1-4 класах. Основні знання, що формуються в учнів 1-4 класів. Методика роботи із зошитом з друкованою основою.	4	2
2	Методи і прийоми навчання природничої освітньої галузі. Вибір та оптимальне поєднання методів і прийомів у процесі навчання природничої освітньої галузі	4	1
3	Засоби наочності та методика їх використання на уроках «Природознавство» та «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) у початкових класах	4	1
4	Методика роботи з планом і географічною картою на уроках у 4 класі	4	1
5	Методика організації та проведення роботи учнів у кутку живої природи, на географічному	4	3

	майданчику і на навчально-дослідній ділянці		
6	Форми організації процесу навчання природничої освітньої галузі у початковій школі Конструювання пізнавальних завдань для формування природничих знань молодших школярів Методика проведення позаурочної роботи з природничої освітньої галузі Методика проведення позакласної роботи з природничої освітньої галузі у початкових класах.	8	3
7	Методика проведення основних макроетапів уроку з природничої освітньої галузі	4	2
8	Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів із природничої освітньої галузі.	4	1
<b>Всього годин</b>		<b>36</b>	<b>14</b>

#### 6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)	Кількість годин (з.ф.)
1.	Основні історичні етапи становлення природничої освітньої галузі в початкових класах.	10	10
2.	Загальнодидактичні принципи добору змісту природничої освітньої галузі для початкової школи.	4	8
3.	Поурочне планування уроків із курсу «Природознавство», «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) для 1-4 класів.	10	12
4.	Методичні прийоми, їх класифікація та методика використання.	8	10
5.	Підбір дидактичних ігор, народознавчого та цікавого матеріалу для уроків «Природознавство», «Я досліджую світ» (природничої освітньої галузі).	12	12
6.	Класифікація засобів наочності з природничої освітньої галузі для початкової школи. Особливості ЛЕГО системи на уроках з природничої освітньої галузі	14	18
7.	Виготовлення зразків роздаткового та дидактичного матеріалу для уроків «Природознавство». (флеш-карт, лепбуків, бізібордів, слайд-шоу, відеороликів, інструкційних таблиць до практичних робіт, схем,	20	46



	<i>аудіозаписів звуків природи тощо).</i>		
8.	Види знань, що формуються під час вивчення курсу «Природознавство», «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) та форми оволодіння ними молодшими школярами.	4	8
9.	Психологічні можливості молодших школярів у засвоєнні природничих знань.	2	4
10.	Конструювання системи пізнавальних завдань до одного із розділів, що вивчаються в 3-4 класах (за вибором).	4	20
11.	Розробка плану роботи природничого гуртка.	4	6
12.	Розробка сценарію позакласного заходу на природничу тематику.	6	8
13.	Організація і проведення синоптичних і фенологічних спостережень учнями початкових класів.	4	12
14.	Написання зразків конспектів різних типів уроків для 1-4 класів (теми за вибором).	4	20
15.	Ведення календаря спостережень за сезонними змінами в природі і праці людей – протягом сезону.	4	18
<b>Всього годин</b>		<b>110</b>	<b>212</b>

## **МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

*Мета практичних та семінарських занять* – розширення знань студентів щодо загальної проблематики курсу, озброєння сукупністю вмінь засвоєння нової наукової інформації, формування навичок роботи з різними джерелами інформації (законодавчими, нормативними документами, програмами виховання, навчання і розвитку дітей, науковими, навчальними, методичними джерелами, періодикою), перетворення інформації та подання її в різних формах (виступ, цитата, теза, анотація, реферат тощо).

### **Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських та практичних заняттях**

**1 бал** – студент виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з методики навчання природничої освітньої галузі, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;

**2 бали** – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з методики навчання природничої освітньої галузі, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює

більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

**3 бали** – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

**4 бали** – студент володіє глибокими і міцними знаннями з методики навчання природничої освітньої галузі, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

**5 балів** – студент має системні, дієві знання з методики навчання природничої освітньої галузі, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили у процесі вивчення методики навчання природничої освітньої галузі.

### **8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання**

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Методика навчання природничої освітньої галузі» – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

У 3-му семестрі студенту пропонується підготувати чотири навчальні проєкти з необхідним матеріалом (конспект, матеріали, обладнання) для 1-4 класів згідно із діючими програмами щодо вивчення природничої освітньої галузі в НУШ.

#### **Тематика проєктів (1 клас)**

1. Хто живе в моїй оселі?
2. Як економно використовувати воду в повсякденному житті?
3. Як живуть мурахи?
4. Дніпро – найбільша річка України.
5. Добра справа для природи.

### Тематика проєктів (2 клас)

1. Як тварини готуються до зими?
2. Червона книга України.
3. Пташина їдальня.
4. Як рослини готуються до зими?
5. Рослини та тварини – символи України (калина, верба, соняшник, пшениця, лелека, ін.).
6. Збережемо життя ялинці.
7. Пташка року України.
8. Добра справа для природи.

### Тематика проєктів (3 клас)

1. Звідки береться пил?
2. „Шукачі скарбів” (корисні копалини рідного краю).
3. Чому не можна випалювати стерню?
4. „Теплиця на моєму підвіконні” (виготовлення моделі теплиці та вирощування рослин з насіння).
5. Як зберегти тепло і світло в нашому домі?
6. Який дар природи для людства найцінніший (повітря, вода, тварини, рослини, ґрунт, корисні копалини)?
7. Добра справа для природи.

Різноманітність речовин і матеріалів та використання їх людиною.

### Тематика проєктів (4 клас)

1. „Таємниця Червоної планети” (про Марс).
2. „Крижані велетні” (про Юпітер, Сатурн, Нептун, Уран).
4. „За що Плутон вигнали з родини великих планет?” (про позбавлення Плутона статусу великої планети).
3. „Сестра Землі” (про Венеру).
5. Розмаїта Африка.
6. Подорож Антарктидою.
7. Цікавий світ Австралії.
8. Такі різні Америки.
9. Ми живемо в Євразії.
10. Земля – планета „Вода” (природа океанів).
11. Добра справа для природи.

*У 4-му семестрі студенту пропонується підготувати (на вибір студента):*

- 1) 1 колекцію насіння рослин, що використовують для роботи на навчально-дослідній ділянці з молодшими школярами. Колекція охоплює назву рослини, її фото/малюнок, насіння, опис особливостей висівання та догляду за рослиною на навчально-дослідній ділянці. Колекція має містити не менше 12 зразків рослин одного сорту чи виду рослин ( можна представити ранні, середні та пізні сорти рослин).

- 2) Виготовити модель космосу /телурію/ інсектарію/ годівнички для птахів/ акваріуму/ кругообігу води в природі. До моделі додати її опис та суть роботи з нею під час вивчення природничої освітньої галузі.
- 3) Виготовити 5 зразків наочності, яку можна використати на уроках з природничої освітньої галузі. До наочного матеріалу додати конспект уроку чи гри, що передбачає використання виготовленої наочності.

### **КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ**

**1-4 бали** – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;

**5-6 балів** – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує деякі творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;

**7-8 балів** – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; здатен творчо проявити себе в процесі навчально-пізнавальної діяльності з методики навчання природничої освітньої галузі»;

**9 балів** – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; здатен творчо проявити себе в процесі навчально-пізнавальної діяльності, виклад матеріалу структурований та відповідно технічно оформлений.

**10 балів** – студент має системні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів - доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них;

**11 балів** – студент має системні знання, проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів – доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них у логічній послідовності, проте зустрічаються деякі технічні чи письмові неточності у індивідуальному навчально-дослідному завданні;

**12 балів** – студент має системні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів - доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них; можуть повторюватись деякі фрагменти поданого матеріалу, недотримані деякі технічні вимоги (замінені розділові знаки, не вірні переноси слів тощо);

**13 балів** – студент має системні та міцні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів – доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них; дещо порушена логіка викладу матеріалу, трапляються незначні технічні помилки (відсутність нумерації сторінок тощо);

**14 балів** – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію;

**15-20 балів** – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій чи друкованій формі; розвиває свої обдарування та нахили, здатен повною мірою проявити творчий потенціал з методики навчання природничої освітньої галузі.

## **9. Методи навчання**

Лекції, практична робота, інструктаж, дискусія, диспут, вправи, спостереження, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, відеометод, пізнавальні ігри, навчальна дискусія, виконання творчих завдань, самостійна робота, демонстраційні і фронтальні експерименти, досліді, екскурсії в природу, краєзнавчі музеї, ботанічні сади, підготовка навчальних проєктів, практична діяльність з охорони природи.

## **10. Методи контролю**

Поточне тестування, контрольні роботи, самостійні роботи, усне опитування, виконання творчих завдань, ІНДЗ, підсумковий тест.

## 11. Розподіл балів, які отримують студенти

	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		ІНДЗ	Сума
	Тематичне опитування	Тестовий контроль	Тестовий контроль	Тематичне опитування	Тематичне опитування	Тестовий контроль		
3-й семестр	10	10	10	20	20	10	20	100
4-й семестр	10	10	10	20	20	10	20	100 Екзамен (70%)

*Оцінювання студентів заочної форми навчання:*

- практичні – 7 по 5 балів – 35 балів;
- тестовий контроль – 20 балів;
- контрольні роботи – 2 – 10 балів;
- ІНДЗ – 25 балів.

### Шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90 – 100	27 – 30	63 – 70
B	Добре	82 – 89	24 – 26	58 – 62
C	Добре	75 – 81	22 – 23	53 – 57
D	Задовільно	67 – 74	20 – 21	47 – 52
E	Задовільно	60 – 66	18 – 19	42 – 46
FX	Незадовільно	35 – 59	10 – 17	25 – 41
X	Незадовільно	0 – 34	0 – 9	0 – 24

### Критерії оцінювання за національною шкалою

**Відмінно (A)** – має міцні знання з дисципліни; вільно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; вміло й упевнено, з незначною кількістю помилок застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє різноманітні творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

**Добре (В)** – має добрі знання з дисципліни, з частковими помилками; достатньо впевнено, в загальному вірно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; упевнено, лише з кількома суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

**Добре (С)** – студент дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й оцінка «Добре (В)», але допускає неістотні, другорядні помилки та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу.

**Задовільно (D)** (задовільно; достатньо) – має непогані, мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному достатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності зі значною кількістю недоліків.

**Задовільно (E)** (задовільно) – студент виявляє знання і розуміння основних положень курсу, але викладає матеріал не досить повно і допускає значні помилки; відчуває труднощі при виконанні практичних завдань; відповіді подані нелогічно.

**Незадовільно (FX)** (з можливістю повторного складання; з обов'язковим повторним курсом) – не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань в практичних ситуаціях; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

## **12. Методичне забезпечення**

Конспекти лекцій, методичні розробки семінарських занять, нормативні документи МОН України з проблем освіти, відеозаписи уроків та виховних заходів, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, тематика ІНДЗ, комплексна контрольна робота.

## **13. Рекомендована література**

### **Базова:**

1. Аквилева Г. Н., Клепинина З.А. Методика преподавания естествознания в начальной школе: Учеб. пособие для студ. М.: Гуманит, изд. центр ВЛАДОС, 2001. 240 с.
2. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. посібн. К.: Веселка, 1998. 334 с.
3. Будна Н. О. Я досліджую світ: підручник інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг. сер. освіти у 2 ч. Ч 1. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 96 с.: іл.
4. Будна Н. О. Я досліджую світ: підручник інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг. сер. освіти у 2 ч. Ч 2. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 96 с.: іл.

5. Грушинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1-го кл. закл. заг. сер. осв. ( у 2-х част.) Ч. 1. К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 112 с.: іл.
6. Грушинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1-го кл. закл. заг. сер. осв. ( у 2-х част.) Ч. 2 . К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 112 с.: іл.
5. Додаток МОН від 20.08.2018 року № 1/9-501 «Про Перелік навчальної літератури, *рекомендованої* Міністерством освіти і науки України для... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/.../lyst-mon-vid-20-08-2018-1-9-501-pr..>
8. Додаток до наказу МОН України від 19.08.2016 №1009 «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи».
9. Іщенко О. Л. Я досліджую світ: підр. для 1 –го кл. закл. заг. сер. осв. ( у 2-х част.): Ч. 1. / О.Л. Іщенко, О.М. Ващенко, Л.В. Романенко, О.М. Кліщ. Київ: Літера ЛТД, 2018. – 112 с.
10. Іщенко О. Л. Я досліджую світ: підр. для 1 –го кл. закл. заг. сер. осв. ( у 2-х част.): Ч. 2. Київ: Літера ЛТД, 2018. 112 с.
11. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
12. Методика викладання природознавства у початковій школі: навч. – метод. посібн. за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»: навч. посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2011. 223 с.
13. Нарочна Л. К., Ковальчук Г.В., Гончарова К.Д. Методика викладання природознавства. К.: Вища школа, 1990. 302 с.
14. Пакулова В. М., Кузнецова В. И. Методика преподавания природоведения. М.: Просвещение, 1990. 192 с.
15. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1272). [Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf)
16. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1273). [Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf)



17. Я досліджую світ: підр. інтегрованого курсу для 1-го кл. закл. заг. сер. осв.: ( у 2-х ч.): Ч. 1. Київ: Генеза, 2018. 112 с.
18. Я досліджую світ: підр. інтегрованого курсу для 1-го кл. закл. заг. сер. осв.: ( у 2-х ч.): Ч. 2. Київ: Генеза, 2018. 112 с.: іл.

### Додаткова

1. Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича освітні галузі «Я досліджую світ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
2. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: [https://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/59891/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/)
3. Концепція Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>)
4. Наказ «Про затвердження типових овітніх програм для 1-2 кл. заг. сер. освіти № 1272 від 08.10.2019.
5. Наказ «Про затвердження типових овітніх програм для 3-4 кл. заг. сер. освіти № 1273 від 08.10.2019.
6. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти I ступеня (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 407).

### Інформаційні джерела

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 160 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України . – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Опис ключових змін в оновлених програмах початкової школи: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pochatkova/opys-klyuchovyh-zmin.pdf> – С. 28–33.
4. Оновлені програми для початкової школи 1-4 класів ( «Природознавство» (1–4 кл) та «Я у Світі» 3–4 кл. (ОНОВЛЕНІ): <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

**ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ ДО ПРОГРАМИ**

**Шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю (Наказ № 2020-С від 13.11. 2020 року)**

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю- коефіцієнт 0,5	Результати здачі екзамену коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C	Добре	75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E	Задовільно	60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
X	Незадовільно	0 – 34	0 – 34	0 – 34